

CHARLEZ DIKKENSNING “OLIVER TVIST” ROMANIDA “BOLA” KONSEPTI

Erkayeva Nigora Abdinaim qizi

Turon universiteti Lingvistika yo‘nalishi I-kurs magistri

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:03.07.2025

Revised: 04.07.2025

Accepted:05.07.2025

KALIT SO‘ZLAR:

*qashshoqlik,
shafqatsizlik, zulm,
beparvolik, begunohlik,
qo‘pol, og‘ir, qattiq...*

Ushbu maqolada ingliz yozuvchisi Charlez Dikkensning “Oliver Twist” romanida bola timsoli qanday tasvirlangani, viktoria davr jamiyatidagi bolalarning ijtimoiy ahvoli bilan qanday bog‘langanligi, shuningdek, adibning bolalikka bo‘lgan munosabati, shuningdek yozuvchi ijodida “bola” konsepti qanday shakllanib, u qanday ideallar va tanqidiy fikrlarni ifodalaganini tahlil qilinadi..

Kirish

Charlz Jon Huffam Dikkens (1812- 1870) ingliz yozuvchisi, jurnalisti, qisqa hikoyalar yozuvchisi va ijtimoiy tanqidchi ham bo‘lgan. U adabiyotning eng mashhur fantastik qahramonlarini yaratgan va ko‘pchilik tomonidan Viktoriya davrining eng buyuk romanchisi sifatida alohida e‘tirof etilgan. Uning asarlari hayoti davomida misli ko‘rilmagan mashhurlikka erishdi va XXasrga kelib, tanqidchilar va olimlar uni adabiy daho sifatida tan olishdi. Bugungi kunda yozuv- chi tomonidan yozilgan qissa va romanlari o‘quvchilar tomonidan ko‘p o‘qiladi. Charlz Dikkensning “Oliver Twist”idagi bolalik tushunchasi: Viktoriya davrining eng ko‘zga ko‘ringan adiblaridan biri bo‘lgan Charlz Dikkens ijtimoiy adolatsizlikning qattiq tanqid ostiga oladi. Oliver Twist (1837-1839) romanida u qashshoqlik, shafqatsizlik va beparvolik bilan qoralangan, ammo begunohlik va umiddan xoli bo‘lmagan bolalikni kuchli tasvirleydi. Ushbu maqolada Dikkens Oliver Twistni poklik, ijtimoiy tanqid va axloqiy kuch ramzi sifatida ishlatib, romanda bolalikni

qanday kontsepsiyalashini o'rganadi. Asarning bosh qahramoni yosh Oliver bo'lib, u yetimlik, ekspluatatsiya, zo'ravonlik va jamiyatning adolatsiz tizimiga duch keladi. Dikpens Oliver orqali Viktoriya Angliyadagi bolalarning qanday qiyinchiliklarga ro'baro' bo'lishini ko'rsatadi:

Jamiyatning bolalarga munosabati:

Dikpens Viktoriya jamiyatida bolalarga nisbatan qo'pol munosabatni fosh qiladi. Bolalar himoyalalanmaydi yoki tarbiyalanmaydi - ular ekspluatatsiya qilinadi, tahqirlanadi va tashlab ketiladi.

Example: The workhouse system treats children like burdens. Mr. Bumble and Mrs. Mann represent the cruel bureaucracy that sees orphans as expendable labor rather than as human beings.

"It's very expensive keeping boys, sir." - Mr. Bumble justifies the neglect Oliver faces, highlighting how society reduces children to economic cost

Children in the novel, like the Artful Dodger and Charley Bates, are pulled into criminality due to lack of support, not because of moral failure.

Oliverning umidi og'ir va qattiq sharoitlarga qaramay, uning chidamliligi axloqiy fazilat hatto eng qiyin va og'ir muhitda ham omon qolishi mumkinligini ko'rsatadi.

Example: Oliver's eventual rescue and adoption by Mr. Brownlow shows Dickens's belief in the redeeming power of kindness. It reinforces the idea that children, if given care and love, can flourish.

Oliverning sayohati orqali Dikpens zaif bolalarni davolashda islohot va rahm-shafqatni himoya qiladi. Dikpens Viktoriya jamiyatidagi bolalarga nisbatan befarqlik va munofiqlikni qattiq tanqid qiladi. O'sha davrda bolalar ko'pincha arzon ishchi kuchi sifatida ishlatilgan, huquqlari cheklangan va ijtimoiy himoyadan mahrum bo'lgan. Dikpensning "bola" konsepti — bu jamiyatning axloqiy o'lchovi bo'lib xizmat qiladi: bola qanday muhitda yashasa, jamiyatning asl qiyofasi shunday bo'ladi.

Bola nuqtai nazaridan ijtimoiy tanqid

Ch. Dikpens Oliver va boshqa bolalardan foydalanib, o'z davrining yo'qori tashkilotlarini: ishxonalarni, qonunlarni va yuqori sinflarning befarqligini tanqid qiladi. U bolalarni tizimli adolatsizlik qurboni sifatida tasvirlaydi, bu esa kitobxonlarni axloqiy va ijtimoiy me'yorlarga shubha qilishga majbur qiladi.

Example: The contrast between Oliver's innocence and Fagin's manipulation of children into crime highlights how society fails to protect its youth.

Oliver is not just a character; he is a mirror reflecting the failures of a society that ignores its youngest and weakest members.

Xulosa

“Oliver Twist” romanida Charlz Dikpens bolalikni begunohlik, azob-uqubat va ma’naviy kuchning murakkab o‘zaro ta’siri sifatida taqdim etadi. Oliver qahramon sifatida nafaqat Viktoriya davridagi Angliyada bolalar duch keladigan qiyinchiliklarni, balki yaxshilikning doimiy imkoniyatini ham ifodalaydi. Dikpensning tasviri ham kuchli ijtimoiy tanqid, ham harakatga chaqiriq bo‘lib, jamiyatga o‘z farzandlarini himoya qilish va tarbiyalash burchini eslatadi, shu bilan birga asarida bola konsepti - bu insoniyatning ayovsiz jamiyatda qanday yashashi, qarshilik ko‘rsatishi va axloqiy tamoyillarini saqlab qolishi haqidagi murakkab adabiy izlanishdir. Dikpens bolani jamiyatdagi zulm va axloqsizlikni ochib beruvchi timsol sifatida ishlatadi. Bu bilan u o‘quvchini jamiyatdagi befarqlik, huquqsizlik va ekspluatatsiya muammolariga bevosita yuzlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Dickens, Charles. Oliver Twist. London: Penguin Classics, 2003.
2. Himmelfarb, Gertrude. The Idea of Poverty: England in the Early Industrial Age. New York: Knopf, 1983.
3. Briggs, Julia. Children and Their Books in Victorian Britain. Oxford University Press, 1995.
4. Rose, Jacqueline. The Case of Peter Pan, or The Impossibility of Children's Fiction. Macmillan, 1984.
5. Cunningham, Hugh. Children and Childhood in Western Society Since 1500. Routledge, 2005.